

מדד השלום דצמבר 2017

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

בעקבות הצהרתו של נשיא ארה"ב דונלד טראמפ כי ירושלים היא בירת ישראל וההתפתחויות הדיפלומטיות לאחר מכן, הוקדש עיקר סקר מדד השלום לחודש דצמבר למעמדה של העיר. בנוסף, התייחסנו לעוד שלושה נושאים שתפסו מקום בולט בשיח הציבורי החודש: הפגנות המחאה נגד השחיתות, ניהול החקירות נגד נתניהו ע"י זרועות החוק, והתנהלות המדינה מול חברת טבע.

טראמפ טוב לישראל: רוב גדול בציבור היהודי (65%) בדעה כי הצהרתו הפומבית של הנשיא טראמפ שירושלים היא בירת ישראל, תרמה במידה רבה מאוד או די רבה לאינטרסים של ישראל. רוב ברור, אם כי קטן יותר (59%) אף סבור כי טראמפ מבין במידה רבה מאוד או די רבה את האינטרסים של ישראל. פילוח לפי מחנות פוליטיים מראה כי בימין לגוניו רוב מכריע סבורים כי ההצהרה שירתה טוב את האינטרסים של ישראל (81%), מעל ממחצית מהמרכז (56%) ומיעוט בשמאל, 24%. בקרב הערבים כשני שלישים סבורים כי ההצהרה לא תרמה לאינטרסים של ישראל. תמונה דומה התקבלה גם בנוגע לדפוס התשובות לשאלה באיזו מידה נשיא ארה"ב מבין את האינטרסים של ישראל: בימין רוב של כ-72% סבורים כי הוא מבין היטב, במרכז כ-53% סבורים כך ובשמאל כ-30%. בציבור הערבי כ-52% סבורים שטראמפ אינו מבין נכונה את האינטרסים של ישראל.

החלטות האו"ם מילים, מילים, מילים- רוב (64%) בציבור היהודי סבור כי ההחלטות שקיבלו לאחרונה מועצת הביטחון של האו"ם והעצרת הכללית ברוב גדול מאוד לדחות את ההצהרה של טראמפ, אינן עלולות לפגוע מעשית באינטרסים של ישראל משום שהן רק מילים. יש לציין כי יש רוב לחושבים כך בכל המחנות הפוליטיים. הוא הדין במרואיינים הערבים כ-56% מהם סבורים כי אין להחלטות האו"ם משמעות מעשית.

האם צונאמי מדיני? בשאלה האם יש או אין סתירה בין הקביעות החוזרות ונשנות של ראש הממשלה נתניהו כי מעמדה הבינלאומי של ישראל הוא כיום טוב מאוד לבין המספר הרב של המדינות שהצביעו באו"ם נגד ההכרה בירושלים כבירת ישראל, רוב קטן בציבור היהודי (51%) בדעה שיש סתירה כזאת, שעה ש-40% בדעה שאין כאן סתירה. למותר לציין שבשמאל לגוניו יש רוב הרואים כאן סתירה ואילו הימין - חצוי. בציבור הערבי יש רוב גדול (68%) הסבורים שיש סתירה בין הערכת נתניהו את מעמדה הבינלאומי של ישראל לבין מה שהתגלה בהצבעה באו"ם.

מעמדה של ירושלים - בין שאיפות ומציאות: מה רוצים? רוב בציבור היהודי (72%) בדעה כי לאחר שיהיה שלום יציב בין ישראל והפלסטינים ירושלים צריכה להיות מאוחדת ובירת ישראל (כולל מי שמוכנים שהמקומות הקדושים לאסלאם יהיו בידי הפלסטינים). הערכת ההסתברות של חלופות המצמצמות את אחיזת ישראל בעיר היא נמוכה בהרבה: כ-12% סבורים כי במצב של שלום החלק המערבי צריך להישאר בירת ישראל והחלק המזרחי בירת פלסטין, 7% שירושלים צריכה להיות עיר בינלאומית ואילו 5.5% חושבים שהעיר צריכה להישאר מאוחדת ולהיות בירתן המשותפת של ישראל ופלסטין.

בציבור הערבי השיעור הגבוה ביותר, כ-44%, מעוניינים שהעיר תחולק כאשר החלק המזרחי ישמש בירת פלסטין והמערבי בירת ישראל והשיעור השני בגודלו, כ-22%, מעוניינים שהיא תישאר מאוחדת ותהיה בירת שתי המדינות, ישראל ופלסטין, גם יחד.

ומה מעריכים שיקרה? לשאלה "מה לדעתך אכן יקרה אם ייחתם הסכם שלום בין ישראל לפלסטינים?", ענו מחצית (50%) מהציבור היהודי שהעיר תישאר להערכתם מאוחדת ובירת ישראל (כולל מי שחשבו שהיא תישאר מאוחדת אבל המקומות הקדושים לאסלאם יועברו לפלסטינים), כרבע מעריכים שהיא תחולק ותהיה בירת שתי המדינות ושיעורים קטנים הצביעו כריאליות על החלופות של בירה משותפת או עיר בינלאומית. השיעור הגבוה של המרואיינים הערבים שלא נתנו תשובה לשאלה זו, כשליש, מונע מאתנו להתייחס להתפלגות התשובות של מדגם זה.

ירושלים כבר מחולקת- למרות השאיפות והתחזיות כיום רוב ברור בציבור היהודי (61%) מסכימים לדעה ש"ירושלים כבר מחולקת לשתי ערים: העיר המזרחית והעיר המערבית". בקרב הערבים שיעור זה גבוה מעט יותר - כשני שלישים.

הפגנות המחאה נגד השחיתות- שאלנו: "לאחרונה מתקיימות מדי מוצאי שבת בתל אביב הפגנות תחת סיסמת המאבק בשחיתות. לדעתך, האם המפגינים יוצאים באמת למאבק בשחיתות או שהם בעצם רוצים להוריד את נתניהו מהשלטון?" בציבור היהודי לא נמצא רוב, ואולם, התשובה השכיחה (46%) הייתה שהמפגינים רוצים להוריד את נתניהו מהשלטון, כשהשאר מתחלקים בין הסבורים שהמפגינים יוצאים באמת למאבק בשחיתות (21.5%) לבין מי שענו כי שני המניעים פעלו במידה שווה (25%). פילוח לפי מחנות פוליטיים העלה כי בשמאל השיעור הגבוה ביותר חושבים שהמפגינים עושים זאת במטרה עיקרית לבער את השחיתות, במרכז כרבע מעריכים כך ובימין רק מיעוט קטן של כ-12%.

ההפגנות והקרן החדשה לישראל: נתניהו טען לאחרונה כי הקרן החדשה לישראל מממנת את ההפגנות האלה שעה שמארגני ההפגנות טוענים כי אין ולא היה מימון כלשהו מטעם הקרן. לשאלה "למי אתה מאמין יותר - לנתניהו או למארגני ההפגנות?" השיבו 32% מהציבור היהודי שהם מאמינים יותר לנתניהו, 37% שהם מאמינים יותר למארגנים, ו-31% שאינם יודעים. כלומר, למעשה הציבור היהודי שרוי באפלה בעניין זה אבל נוטה מעט יותר להאמין למארגני ההפגנות מאשר לנתניהו. בקרב המרואיינים הערבים יותר משני שלישים מאמינים למארגני ההפגנות שהם אינם מקבלים מימון כלשהו מהקרן החדשה לישראל.

כמה השתתפו? לשאלה "האם השתתפת או לא השתתפת באחת או יותר מההפגנות נגד השחיתות שהתקיימו בתל אביב או במקומות אחרים בארץ?" 5.4% ענו בחיוב. במספרים מוחלטים, אחוז זה מייצג כיום כ-250,000 איש ואשה מהאוכלוסייה היהודית הבוגרת (+18) בישראל. פילוח לפי מחנה פוליטי של המדגם היהודי מעלה כי בימין לגונו כ-3% אומרים שהשתתפו בהפגנות, במרכז כ-6% ובשמאל כ-12%.

האמון במקצועיות של זרועות החוק: רוב גדול בציבור היהודי (64%) סומכים מאוד או די סומכים על המקצועיות של המשטרה בניהול החקירות נגד נתניהו. דפוס דומה של תשובות התקבל ביחס ליועץ המשפטי של הממשלה, מנדלבליט: 59% סומכים מאוד או די סומכים עליו כי יכריע באופן מקצועי כאשר יוצגו בפניו ממצאי המשטרה בעניין החקירות של נתניהו. בקרב המרואיינים הערבים השיעור הגבוה ביותר, כמחצית,

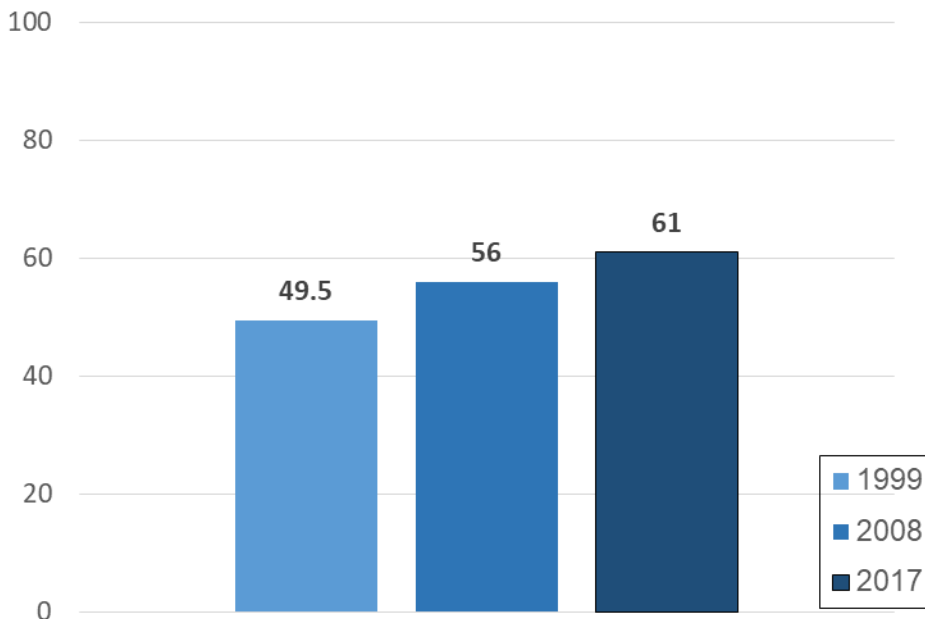
אינם סומכים על שיקול הדעת המקצועי של המשטרה, שעה שמעט למעלה ממחצית כן סומכים על שיקול הדעת המקצועי של היועץ המשפטי לממשלה.

התנהלות המדינה מול חברת טבע: רוב הציבור היהודי (56%) חושב שהמדינה פעלה נכון כאשר העניקה לטבע בעבר הקלות במס כדי שתרחיב ותעמיק את פעילותה בישראל. בציבור הערבי שיעור הסבורים שהמדינה לא נהגה נכון כשהקלה במיסוי על טבע עולה במעט על שיעור מי שחושבים ההיפך (42% לעומת 37%). באשר למצב הנוכחי, בציבור היהודי רוב גדול (62.5%) חושבים כי עדיף שהמדינה תתמקד במציאת מקומות עבודה חדשים לעובדים הפוטרים, שעה שהחלופה של מציאת דרכים לסייע כספית לחברת טבע מועדפת על ידי מיעוט קטן בלבד (15%). בציבור הערבי התמונה שונה: השיעור הגבוה יותר (40%) סבורים כי על המדינה לחלץ את טבע מהמשבר לעומת 37% הסבורים שיש להתרכז בחיפוש מקומות עבודה חדשים לעובדים.

טבע חברה ישראלית? הציבור היהודי חצוי בהרגשתו בנוגע לשאלה האם להרגשת הנשאלים טבע היא כיום חברה ישראלית: 45% רואים אותה כחברה ישראלית ו-46% אינם רואים אותה כך. תמונה דומה מתקבלת גם ביחס לשאלה העקרונית האם שבמקרים קשים של טעויות ניהוליות אפשר יהיה להעמיד לדין את המנהלים שכשלו, או שיש להימנע מחוק כזה כי אנשים לא ירצו לקחת על עצמם אחריות ניהולית והכלכלה תיפגע. התשובות מראות ש 46% תומכים בחקיקה כזאת שעה ש 43% בדעה שאינה רצויה. בציבור הערבי כשני שלישים מרגישים כי טבע היא גם כיום חברה ישראלית. מעט למעלה מכך, כ-67%, סבורים כי יש לחוקק חוק שיאפשר להעמיד לדין מנהלים על שגיאות ניהוליות קשות.

מדד המשא ומתן: 44.5 (יהודים 43.8).

תרשים החודש: האם אתה מסכים או לא מסכים לדעה הבאה: "למעשה, ירושלים כבר מחולקת לשתי ערים: העיר המזרחית והעיר המערבית"? (% , כבר מחולקת, יהודים, לפי שנים)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ומרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות של המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון ובאינטרנט על ידי מכון המחקר "מדגם" 26-27 בדצמבר 2017, בקרב 600 מרואיינים - 500 יהודים, 100 ערבים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. ניתוחים סטטיסטיים: גב' יסמין אלקלעי. <http://www.peaceindex.org>